

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

• HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT

MAGASIN

VADSTENA SLOTT. — EFTER FOTOGRAFI.

11TE ÅRG.

DEN 1 MAJ 1910.

N° 31.

Foto. Hertzberg, Stockholm.

Axel Cronne.

AXEL SCHOTTE.

TILL PORTRÄTTET Å FÖREGÅENDE SIDA.

När 1905 års liberala ministär bildades, anförtröddes den viktiga civilministerposten åt en då i det politiska lifvet i vårt land så godt som obekant man, landssekreteraren i Värmlands län Axel Schotte. I sin hemstad hade han emellertid redan då förvärfvat sig ett högt anseende icke blott som en klart frisinnad, utan äfven som en synnerligen skicklig och praktiskt duglig ämbetsman. Och det dröjde icke länge, innan detta lokala omdöme kom civilministern till del från hela landets sida. Äfven politiska meningsmotståndare gäfvu sitt erkännande åt hans framstående administrativa förmåga och det var icke utan, att man här och hvar sökte göra gällande, att statsrådet Schotte vore den ledamot af den nya regeringen, som framför dess chef och dess öfriga ledamöter vore i besittning af hela landets förtroende. När Staafska ministären störtades i slutet af maj 1906, återgick Schotte till sin landssekreterarepost. Men den ställning som en af vårt offentliga lifs ledande män på vänstersidan, han förvärfvat sig, behöll och befastade han. I närvarande stund kan det väl sägas, att det hufvudsakligen beror på honom, hvilken gestaltning den pågående viktiga arbetsaftalslagstiftningen skall erhålla, om den öfverhufvud vid denna riksdag skall leda till resultat.

Per Axel Victor Schotte är född i Nyköping den 13 september 1860 och son till den bekante historiske läroboksförläggaren rektor Gustaf Victor Schotte därstädes och hans maka Maria Vilhelmina Hollgren. Efter mogenhetsexamen i Nyköping 1878 kom han som student till Uppsala, där han 1886 aflade juris utriusque kandidatexamen, hvarpå han efter sedvanlig tingstjänstgöring 1889 utnämndes till vice häradshöfding. Samma år inträdde han i landsstaten och blef efter några månaders tjänstgöring som extra ordinarie i slutet af samma år länsnotarie vid länsstyrelsen i Gäfleborgs län. På denna post kvarstod han i öfver tolf år, hvarunder han genom hvarje handa uppdrag vid sidan af tjänsten förvärfvade sig en god inblick i olika grenar af praktisk verksamhet. Han var sålunda under längre tider ombudsman hos Gäfle-Dala järnvägsaktiebolag, hos Korsnäs sågverksaktiebolag samt vid Gäfleborgs enskilda banks hufvudkontor. Dessutom gjorde han närmare bekantskap med det kommunala lifvet i egenskap af sekreterare hos stadsfullmäktige i Gäfle och i Gäfleborgs läns landsting under så godt som hela sin länsnotarietid.

Från Gäfle erhöll Schotte 1902 befordran till landssekreterarebefattningen i Karlstad och det var som nämndt härifrån han kallades att den 7 nov. 1905 intaga posten som statsråd och chef för k. Civildepartementet. Af de k. propositioner som förelades 1906 års riksdag med Schottes kontrasignation, märkes kanske i främsta rummet den, som afsåg en uppgörelse mellan Staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund i syfte af den norrländska malmexportens reglering. Förslaget föll visserligen vid denna riksdag, men grunden hade därmed angifvits för den uppgörelse, som följande år vann statsmakternas godkännande, och meningarne voro icke delade därom, att Schotte vid bedrifvandet af underhandlingarne med det mäktiga bolaget ådagalagt betydande affärsskicklighet och på ett utmärkt sätt förstått tillvarata statens intresse, sedan densamma tyvärr i det föregående försutit det gynnsamma ögonblicket att genom förvärf af äganderätten till de stora malmfälten på billiga villkor komma i besittning af kontrollen öfver dessas utnyttjande.

Blef det i fråga om malmfältsuppgörelsen Schotte förunnadt endast att förbereda efterträdarens lösning, lyckades det däremot honom att utverka kamrarnes bifall till det första steget på lagstiftningens väg i

syfte att förekomma arbetsinställelser. Ett förslag till lag om medling i arbetstvister hade varit framlagdt redan för 1903 års riksdag, men förkastats. På Schottes initiativ öfverarbetades detta och vann med en enda obetydlig ändring riksdagens godkännande. Det var förlikningsmannainstitutionen, som härmed vardt upprättad. Af huru stor betydelse denna sedan varit för arbetsfredens vidmakthållande, är allom bekant. Efter sin afgång från statsrådsämbetet trädde Schotte direkt i dess tjänst såsom statens förlikningsman i mellersta distriktet 1907-09 och lyckades som sådan uppnå vackra resultat.

De egenskaper, genom hvilka Schotte snart sagdt med ens vann kamrarnes öra, voro raskheten och hurtigheten i hans väsen, hans flärdfrihet i framträdandet, hans lifliga och sakliga, från all konstgjord utsmyckning fria framställningskonst. Dessa egenskaper gjorde honom efter hans återgång till landssekreterariatet till en af det frisinnade partiets mest värderade folktalare, som sedan dess varit outtröttligt verksam för spridande af de liberala idéerna. Då han äfven i Frisinnade landsföreningen intog en framskjuten plats, var det endast helt naturligt, att han 1908 af vänstern i Karlstad invaldes i Andra kammaren.

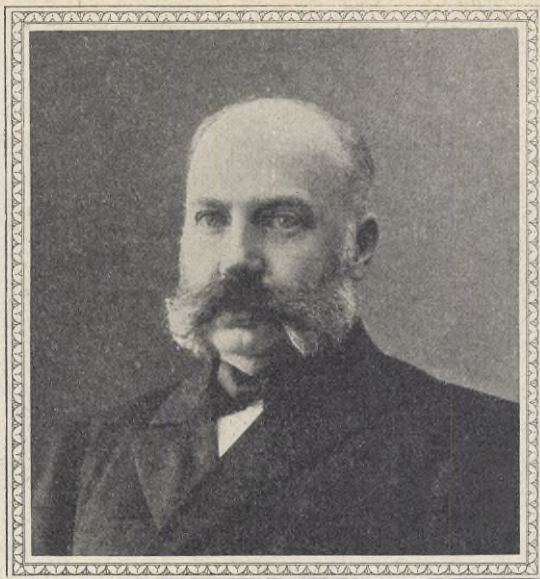
Här togs han sistlidet år i anspråk för bevilningsutskottet, men sparades i år för det särskilda utskott, som man förutsåg skulle komma att tillsättas för behandlingen af den k. propositionen i arbetsaftalslagstiftningsfrågan. I detta särskilda utskott har han också invalts och blifvit dess vice ordförande; landshöfdingen frih. Lagerbring är ordförande. Det är Schottes allvarliga uppsåt att medverka till, att så vidt möjligt en arbetsaftalslagstiftning kommer till stånd redan innevarande år, därest icke det k. förslaget befinnes behäftadt med sådana brister af juridisk art, att de samma under den korta tid, som står riksdagen till buds för det viktiga ärendets handläggning, icke hinna afhjälpas. Till förekommande af att bristfälligheter i det hastverk, lagstiftningen i fråga i alla fall blir, skola väl någon mera varaktig skada, har han emellertid föreslagit, att densamma skall antagas att gälla endast på viss tid t. ex. fem år. Men därjämte har han väckt motion om det k. förslagets komplettering i en mycket viktig punkt, nämligen med en utbyggnad af förlikningsmannainstitutionen och en lagstiftning i syfte att underlätta det frivilliga skiljedomsförfarandet. I förra hänseendet har han föreslagit inrättandet af en riksförlikningskommission, i det senare anställandet af skiljedomare i de olika orterna, hvilka omedelbart skola stå parterna till buds, därest de önska till dem hänvända sig. Dessutom föreslår han, att en fastare ställning gentemot parterna skall beredas åt de redan nu befintliga förlikningsmännen.

Innebörden af dessa hr Schottes förslag, hvilka i den offentliga diskussionen redan tillvunnit sig stor uppmärksamhet, inses bäst, när man erinrar sig, att fastställandet af rättsförläggandet mellan arbetsgivare och arbetare är det enda föremålet för det k. förslaget, medan däremot det endast är ett fåtal arbetsinställelser, som ha sin rot i rättstvister. De allra flesta arbetsinställelser bero på meningsskiljaktigheter om de löneförhållanden och andra arbetsvillkor, som skola gälla för framtiden, d. v. s. skola blifva föremål för ett aftal, men ännu icke äro det, s. k. intressestvister. Det är de sistnämndas förekommande, hr Schotte med sina förslag åsyftar. Frågan är nu, om han kan öfvervinna arbetsgivares och arbetares naturliga motvilja mot allt, som kan vara ägnadt att i någon mån inskränka deras rörelsefrihet. Men vi tro, att han i princip följes af välönskningarne från alla dem i samhället, som icke tillhöra de intresserade parternas krets.

Vid konselj den 22 april utsågs af kungl. maj:t till *vice talman* i Andra Kammaren för återstående del af innevarande års riksdag representanten för Falun, Hedemora och Säter häradshöfding *G. N. T. af Callerholm*, efter häradshöfding Karl Staaff, som på grund af sjukdom afsagt sig uppdraget.

*

Hr af Callerholm är född i Hedemora 1852. Efter studier i Upsala aflade han därstädes 1877 juris kandidatexamen; från 1890 är han häradshöfding i Hedemora domsaga.

Efter porträtt.

Kliché: Bengt Sjöfversparre.

THEODOR AF CALLERHOLM,
Andra Kammarens nyutnämde vice talman.

I sin stad och hemort åtnjuter af Callerholm det största förtroende; bl. a. är han sedan 1894 ordf. i Hedemora stadsfullmäktige, och i Kopparbergs läns landsting har han äfvenledes i flera år fungerat som ordförande.

Den nye vice talmanen, som bevisar sin trettonde riksdag, är ledamot af konstitutionsutskottet, där han ock några år varit v. ordf., samt tillhör Liberala samlingspartiets förtroenderåd. Redan andra riksdagen han bevistade blef han vald som suppleant af särskildt utskott.

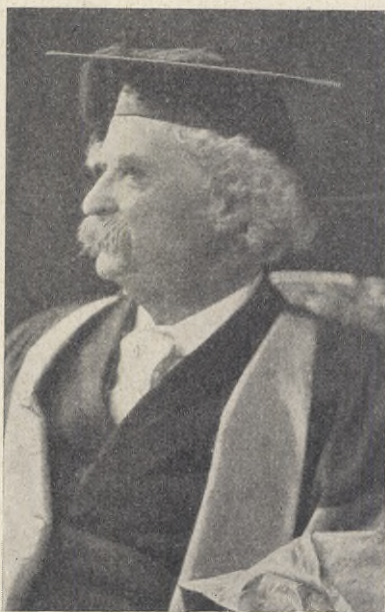
MARK TWAIN †.

När den fria republiken på andra sidan oceanen en gång begynner tänka på ett Pantheon för sina store söner, skall det förvisso inte glömma *Mark Twain*.

Ty han är den amerikanska humorns största namn och man. Ingen är så genial och tankediger i sina barocka historier som han, ingen så allmänmänskligt sann i sina paradoxala, blixtrande befängda infall. Han träffar hufvudet på spiken, också när han tycks sikta på motsatta väggen. Det var *Mark Twain*, och det kunde inte varit någon annan än *Mark Twain*, som uppfann den geniala fesen, att sanningen är oftast den säkraste metoden att föra folk bakom ljuset.

Han är skrottets store apostel — framtiden, som förvisso inte skall låta "*Tom Sawyer*", "*Huckleberry Finn*", "*Den hoppande grodan*" och hans tusen småhistorier ligga och multna i biblioteksvårna, skall förstå, att vi kunde — därför att vi måste — skratta också i de allvarliga nittonde och tjugonde århundradena.

"En tripp till gamla världen", "En landstrykares

Efter fotograf.

Kliché: Bengt Sjöfversparre.

SAMUEL CLEMENS SOM HEDERSDOKTOR VID OXFORDS UNIVERSITET (1908).

anteckningar", den genomtökiga "*Den stulna hvita elefanten*" — de kunna aldrig bli glömda och aldrig upphöra att bereda världen omätligt löje.

Också allvarliga böcker — historiska bland annat — ha flutit ur denna penna, där bläcket aldrig tycktes sina.

*

Och nu är han död. Gamla och unga i alla land sörja honom, den oemotståndlige, den oförbätterlige humoristen.

Alla känna historien om hans skiftande lefnadsbana, och alla veta, att *Mark Twain* blott var en pseudonym för *Samuel Clemens*.

Och ingen torde heller vara okunnig om, att *Mark Twain* inte bara var en stor humorist, utan också en god människa.

Alla goda och glada människor — och alla som ville och borde vara det — sörja *Mark Twain*.

(Vi hänvisa äfven till fotografier och text i årg. II : 7, VII : 11 och VIII : 40).

Veckans Porträttgalleri har tillfölje det rikliga aktuella illustrationsmaterielet måst öfverstå till nästa nummer.

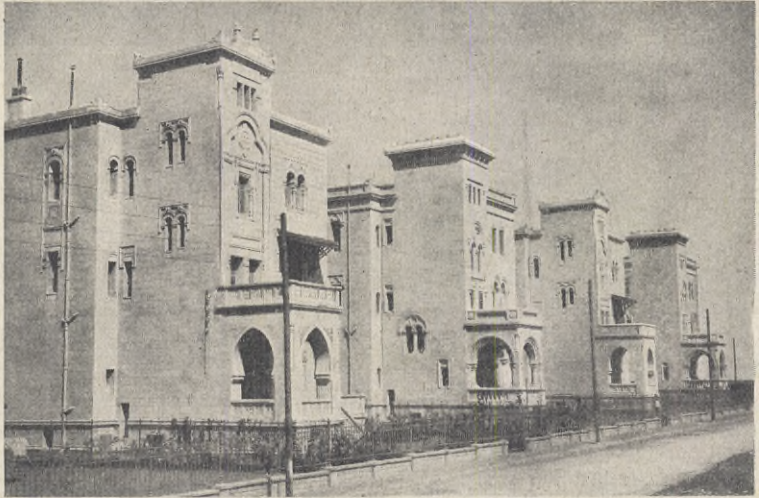
Red.

ETT STYCKE ÖKEN, gruslagdt för framdragning af en gata i det moderna Heliopolis. Vid gatans sidor skola resa sig en rad nya palats.

Tio kilometer nordost om det nuvarande Kairo, vid byn Matarije, ligga ruinerna af den forna egyptiska »solstaden», *Heliopolis*.

Här ibland minnesmärkena från längst försvunna tider var det som helt nyligen, på föranstaltande af Egyptiska aeroklubben och under den franska aeroklubbens medverkan, det modernaste af alla moderna skådespel ägde rum: flygtäflan mellan aeroplaner. Eleganta europeiska — och amerikanska — gäster fyllde tribunerna, och blott enstaka exotiska uniformer och någon bjärt lysande fez representerade

Efter fotografier.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöström-parre Stilm —Oly.

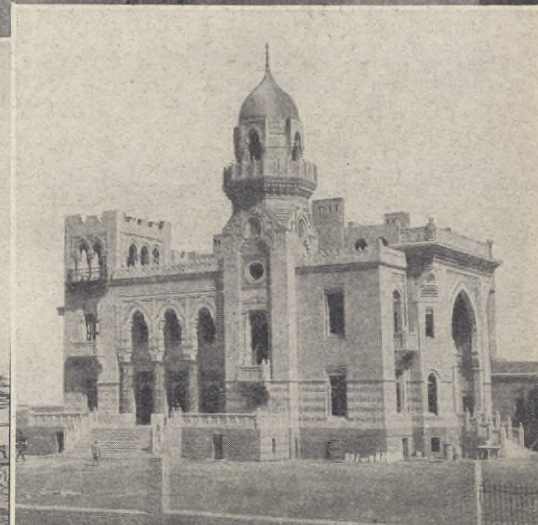
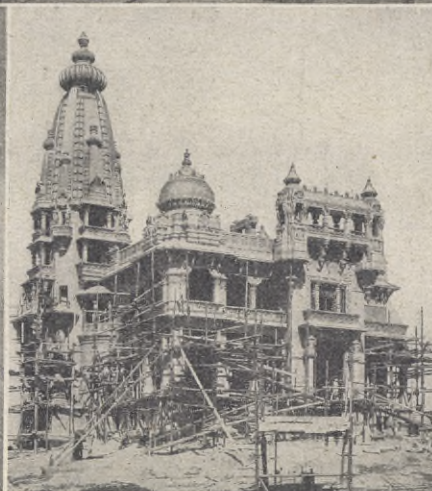
Mellesta bilden: GRUPP AF VILLOR I DET MODERNA HELIOPOLIS. — Nedre bilden: HUFVUDGATA I HELIOPOLIS.

orienten. Men utanför de reserverade platserna trängdes fellaherna, med giriga blickar följande de oerhörda underverken — flygande människor invid sfinx och pyramider!

(På sin tid hade H. 8. D. bilder härifrån).

*

Heliopolis var en gång det främsta sätet för solguden Ra Horkhuti's

FRÅN KAPPLÖPNINGSBANAN I HELIOPOLIS.

dyrkan, och till hans ära hade där uppbyggts ett praktfullt soltempel, af hvars härlighet nu blott en 23 m. hög obelisk står kvar, på hvilken är ristadt namnet på en konung af 12:te dynastien. I den läroanstalt, som var förenad med templet, ha många ryktbara grekiska filosofer, bland dem ingen mindre än Platon, inhämtat kunskap. Bibeln omnämner flerstädes Heliopolis ("On"). Två märkliga slag hafva där utkämpats i nyare tid — det sista år 1800, då fransmännen under Kléber besegrade en sexdubbelt starkare turkisk här under storvisiren.

Heliopolis har alltså en märklig förtid — men det har också på sistone fått en nutid, och, som det synes, härigenom äfven en framtid. Invid ruinerna har en ny, magnifik stad begynt resa sig, en elegant förstad till Kairo, under auspicierna af ett belgiskt syndikat, i spetsen för

BEDUINER VID KAPPLÖPNINGSBANANS TOTALISATOR.

hvilket stå baron Impain och sir Reginald Oakes. Syndikatet har bl. a. låtit uppföra en hotellbyggnad, om hvars storlek nämmandet af en enda siffra ger en föreställning — 500 badrum. Den från Ostende (och dess spelsalar) bekante Marquet är utsedd att drifva rörelsen, och syndikatets tvifvelsutan riktiga förhoppning är den, att många, när stora världens säsonger i Schweiz och flerstädes äro tillända, skola med glädje styra kosan till denna härliga trakt vid ödemarkens gräns.

Våra bilder gifva en god föreställning om det moderna Heliopolis, som bland sina attraktioner icke skall sakna något af hvad som kan fångla nutida människors intresse — en jättelik aerodrom finnes ju redan.

I detta sammanhang ha vi ock velat visa våra läsare några andra typer från det moderna Egypten.

Efter fotografier.

EGYPTISKA HAREMSDAMER hos en fashionabel damskräddare. Kliché: Henryt Sjöforsparne.

Efter fotografier.

KHEDIVEN AF EGYPTEN lämnar kapplöpningsbanan i Heliopolis.

Kilohé: Kem. A.-B. Bengt Sjöforsparre Sthlm—Öbg.

EGYPTISKA HAREMSDAMER i automobil.

Efter fotografier.

PRINSPARET EITEL-FRIEDRICH AF PREUSSEN UTANFÖR GRAFKYRKAN I BETLEHEM: Särskildt med anledning af den länge förberedda högtidliga invigningen af Augusta-Victoria-stiftelsen — ett sanatorium och härbärge på Oljoberget vid Jerusalem — har prins Eitel-Friedrich med gemål å kejsarparets vägnar besökt det heliga landet, där de under sitt flera veckors uppehåll varit föremål för de varmaste hyllningar.

Kilohé: Kem. A.-B. Bengt Sjöforsparre Sthlm—Öbg.

Efter fotografier.
GAM på ett noshörningkranium.

Kiloh; Kom. A.-B. Bengt Sjöforsparre Stilm.—Og.
TRE SKRÄMDA LEJONINNOR.

NOSHÖRNINGAR på 15 stegs afstånd från kameran.

Den framstående tyske föreläsaren major *Eugen von Waldheim* har i Stockholm — och fortsätter i andra svenska städer — hållit flere föredrag med *Schillingska bilder* från Afrikas naturlif som illustrationsmaterial.

På ett utomordentligt fångslände och medryckande sätt berättar von W. om forskaren och kamerajägaren C. G. Schillings bragder i tyska Ostafrika, där världens förnämsta storvildt lockat den djärfve fotografen. Under oerhörda mödor, faror och kostnader har S. genom upprepade expeditioner dit ned lyckats samla ett utomordentligt fotografiskt materiel, omfattande äfven de skyggaste och sällsyn-

MAJOR EUGEN VON WALDHEIM.

taste djur i olika faser af deras naturlif — och den mängd ski-optikonbilder, von W. framförde, gånvo åskådarna en verklig bild af det lefvande lifvet i naturen.

*

Major von W. har med största älskvärdhet satt oss i tillfälle återgifva några af sina högintressanta bilder — desamma ha icke hittills varit förevisade, vare sig i Tyskland eller annorstädes, hvadan Sverige har äran af primeuren.

Efter fotografier. EN PARADISBILD: GNU OGH ZEBRA PÅ BUSCHSTEPPEN.

Säkerligen torde ingen svensk stad vara så rik på minnen från vår medeltid som Vadstena. Man skulle kunna kalla staden för vårt Nürnberg. Detta faktum medför dock icke så få förpliktelser för dem, som hafva att bestämma öfver dessa minnen från en svunnen tid. Detta gäller såväl staten, kommunen som de enskilde i samhället. Utom öfver den stolta vasaborgen, som redan den gör Vadstena till en bemärkt ort, dit främlingen gärna söker, förfogar staten öfver de gamla klosterbyggnaderna, som äro en skåpelse af den Heliga Birgitta, och en själfständig sådan af inhemskt ursprung. Visserligen fick hon aldrig se dem ens påbörjade; men i minsta detalj utfördes de efter hennes föreskrifter. Detta gäller såväl nunne- och munkklostret som kyrkan. Tillvaron af klostret gaf upphof till staden, som sålunda står i viss tacksamhetsskuld till denna en gång så betydande institution.

På platsen, där de forna klosterbyggnaderna äro be-

HVAR 8 DAGS fotograf 4 STHLM.

Klubb: Bengt Sjöfverparra.

PORTAL TILL VADSTENA NUNNEKLOSTER.

Uppförd under Carl XII:s tid.

lägna, låg sannolikt redan 1268 en gård tillhörig Folkungasläkten. Denna gård, som sedermera blef befast, sannolikt under konung Valdemars (Birger Jarls son) dagar, kallades då Vastenens, sedan Vastenar. Gården var icke kronogods, utan tillhörde Folkungarnas arvegods, åtminstone sedan Birger Jarls dagar. Bland andra arftagare till gården var den sistnämndes sonsonson konung Magnus Eriksson. Under hans tid synes Birgitta ha vistats en eller annan gång på Vadstena gård. Om hon då eller vid något annat tillfälle sökt väcka konungens intresse för att upplåta gården till en klosterstiftelse, vet man icke. Visst är däremot, att hon i sina uppenbarelser förklarar, att där skulle Vadstena kloster uppföras. Konung Magnus bestämde också 1345 i sitt testamente att Vadstena gård med underlydande domäner jämte ett par andra gårdar skulle tillfalla ett blifvande kloster i Vadstena. Testamentet gick dock af flera skäl ej i verkställighet.

HVAR 8 DAGS FOTOGRAF 1 STHLM.

PELARSALEN I NUNNEKLOSTRET, NU ANVÄND TILL HOSPITAL.

Klubb: Bengt Sjöfverparra.

A. 8 Da STOCKHOLMSFOTOGRAF

DEN HELIGA BIRGITTAS BÖNERUM I NUNNEKLOSTRET.

Kitché. Bengt Stilleparre.

Vadstena förblef en befäst gård i konungens och hans son konung Håkans ägo. Emellertid har konung Håkan 1362 stadfäst gåfvan, hvarefter det kunde bli möjligt att tänka på anläggandet af ett kloster i Vadstena. Huru Birgitta i Rom och på andra ställen arbetade på stadfästelse af sin ordens regler, hör ej hit. Den gafs emellertid den 5 aug. 1370 af påven Urban V. Dessförinnan, sannolikt 1367 eller 1368, hemsände Birgitta från Rom Johan Petersson med tillsägelse att börja uppföra Vadstena kloster. Det uppfördes nu på platsen för Vadstena gård, och synas bl. a. byggnadsresterna efter gårdens stenhus blifvit för ändamålet använda.

Birgitta dog 1373 utan att ha återkommit till Sverige för att se begynnelsen af klosteranläggningarna. Byggnadsarbetet fortsattes med stigande iver, allt eftersom medlen inflöto rikligare. Till en början fick man i stället för klosterkyrka af sten nöja sig med ett träkapell. Detta brann emellertid 1388. En kyrka af sten började nu uppföras och sistnämnda år höll man på med både nunne- och munkklostret. 1398 lades grunden till munkarnes konventstuga (refektorium), 1408 blef deras sofhus (dormitorium) färdigt och 1413 deras celler. Slutligen invigdes klostret med kyrkan 1430 af ärkebiskopen.

Färdigt bestod klostret utom kyrkan af nunneklostret norr om kyrkan och munkklostret söder om densamma. Af nunneklostret återstå ännu de båda huvudbyggnaderna. Den ena, *västra*, sträcker sig i norr och söder, vinkelrätt mot kyrkan, den andra, *norra*, går i öster och väster, parallellt med kyrkan. Båda byggnaderna inrymma nu kvinnliga hospitalspatienter. De göra till sitt yttre ett imponerande intryck, och kännaren märker snart att han står inför ett par medel-

tidsbyggnader, oaktadt de blifvit försedda med moderna fönster och ny puts. Deras inre med sina korridor, försedda med medeltida korshvalf, pelarsalen (i den norra byggnaden), lämningar efter de gamla igenfyllda hvalfbågarna och de ännu (i västra byggnaden) kvarvarande stora pelarne med sin kraftiga kapital komplettera denna stämning af medeltid som omgifningarna i så hög grad förmå att väcka. Hvarje fosterlandsvän med sinne för gångna tidens kultur måste därför erfara en känsla af tacksamhet mot vår riksdag, som i dessa dagar genom sitt beslut räddat dessa båda byggnader från en modernisering, hvilken för alltid skulle ha beröfvat dem den återstående medeltids-karaktern.

Pelarsalen i den norra byggnaden utgör åtminstone en väsentlig del af nunnornas konventssal eller refektorium (matsal). Den vackra salen med sina gotiska korshvalf och dubbla pelarrad, hvars motsvarighet vi knappast torde ha i vårt land, är åtminstone å två väggfält försedd med medeltida målningar, hvilka återge motiv ur Kristi historia. I öfre våningen har nunnornas sofgemak eller dormitorium varit inrymdt. Salen har troligen varit afdelad med skärmar, möjligen af trä; men några nunneceller af den beskaffenhet, som den hvilken nu visas som sådan, ha ej existerat. Denna s. k. cell torde vara ett på krigsmanshustiden inredt likrum. Det ligger nämligen i den gamla genomgången ut till nunnornas täckta gång till kyrkan. Nu är det forna sofgemaket indeladt till mindre rum, öfver hvilkas inntak hvalfvens fortsättningar från den nuvarande korridoren torde finnas bevarade.

I den *västra* byggnaden kan man skönja tvänne salar, sannolikt arbetssalen och samtalssalen i klostret. De äro nu indelade till sjukrum, men i det nya mur-

verket, som skiljer rummen från korridoren, ser man ännu, genom att fyllningarna på några ställen remsat, de gamla hvalfbågarna, som sträckt sig mellan de pelare, som ännu finnas kvar. Dessa pelare äro kraftiga och försedda med imponerande kapital. Hvalfven, som hvilat på dessa pelare, finnas tydligen äfven här ofvanför de låga smårummens innertak. Inredningen i sin helhet tyder nämligen på, att man vid klostersalarnes apterande till annat ändamål ej behöft rivta bort murverk, utan i stället *uppfört* mellanmurar och *inlagt* innertak för att af de stora klostersalarna skapa användbara rum. Under sådana förhållanden kan man förstå, huru olyckligt det skulle ha varit, om man just i *våra dagar* hade börjat att genom-bryta murverk inom de gamla klosterbyggnaderna, som under *gångna tider* skonats.

På södra sidan om kyrkan finnes ännu kvar en stor del af det forna *munkklostret*. Det har användts till lasarett, men är nu utrymdt och till största delen utan användning. Där liksom i nunneklostrets byggnader äro bevarade konstruktioner från kloster-tiden. Huset var ursprungligen en envåningsbyggnad, men påbyggdes på 1700-talet en våning till krigsmanshusets behof. Denna öfre våning erbjuder intet af intresse i afseende å byggnadens ursprungliga användning. I den nedre våningens norra ända, som i senare tider blifvit inredd till rum, är förhål-landet detsamma som i nunneklostrets byggnader. Man har nämligen uppfört långtgående murar, så att en korridor uppstått med korshvalf; men borttagas dessa yngre murar, har man en stor sal med härliga gotiska hvalf, hvilka återfinnas i de små rummen. I dessa ha emellertid ej som i nunneklostret lägre innertak inlagts, utan där synas hvalfven fullt omaskerade. I norra flygeln af samma byggnad, munkarnes forna refektorium eller konventssal, har i senare tider en mellanmur blifvit uppsatt, men utan att störa den härliga gotiska salen med sina förkragningar. Borttages denna mur, har man salen så godt som i sitt ursprungliga skick. Under rappningen torde målningar finnas. Den kallades på sin tid

gröna salen och där var på 1500-talet den sinnerubbade hertig Magnus en tid insatt.

Utom de gamla klosterbyggnaderna har man ännu att se bevarad klostermuren i en vidsträckt utsträckning. Den är af så mycket större intresse, som den är den enda bevarade klostermur i Sverige. Sorgligt nog är en ej ringa del af muren jämte en stor del af munkarnes trädgård i enskild ägo. Detta skedde på den tid, då man ej förstod dess värde. Men sannolikt kan en ändring härutinnan ske utan större svårigheter.

I detta sammanhang böra några ord nämnas om en liten byggnad, som sedan årtionden tillbaka väckt berättigad uppmärksamhet. Det är Mårten Skinnarens hus. Han stiftade 1519 så att säga det nuvarande hospitalet, som till en början var ett slags fattighus. På området för det nu s. k. B-hospitalet uppförde han flera byggnader, bl. a. hospitalets kapell och det lilla hus, där han själf slutligen fick en fristad, sedan Gustaf I för hans deltagande i Västgötherrarnas uppror beröfvat honom hans ägodelar. Huset är ett litet boningshus från slutet af vår medeltid, och som sådant af mer än vanligt intresse. Det ligger nu omgifvet af plank och en del mer ruskiga byggnader. Med litet god vilja skulle äfven detta kunna lätt isoleras från sitt eldfarliga grannskap och bli en sevärdhet af rang.

Emellertid får man väl anse, att hädanefter torde förslag, som skulle komma att hota tillvaron af de betydande och kulturhistoriskt oskattbara resterna af Birgittas världsbekanta stiftelse i Vadstena, ej längre blifva möjliga. Det återstår dock att tänka på ett framtida användande af dem i kulturhistoriens tjänst. Huru detta än bör ske, torde kostnaderna här för ej komma att bli så betydande, att icke svenska folket med lätthet kommer att kunna underhålla detta vackra och stämningsfulla monument från en tid, då kanske den institution, hvars rester vi nu ha kvar, gjorde en så viktig insats i vårt lands fosterländska utveckling, att den katolska hierarkiens kosmopolitiska sträfvan den ej kunde få fast fot i vårt land.

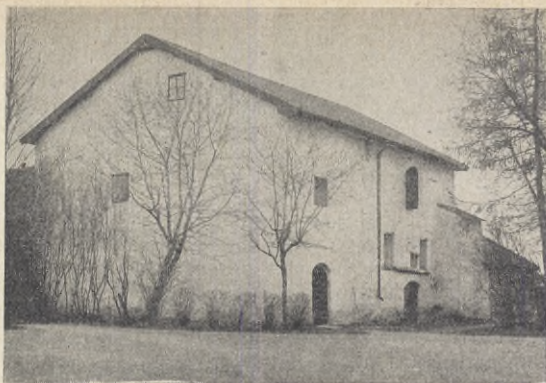
Carl M. Kjellberg.

H. 8 Da STOCKHOLMSFOTOGRAF

Kilohé; Kem. A.-B. Bengt Silfverparre Stlm.—Gly

NUNNEKLOSTRET SEDT FRÅN GÅRDEN.

BISKOPSHUSET I VADSTENA.
(Se härom årg. VIII: 16.)

VADSTENA KLOSTERKYRKA, den egendomligaste af vårt lands kyrkor och den till sitt inre kanske vackraste.

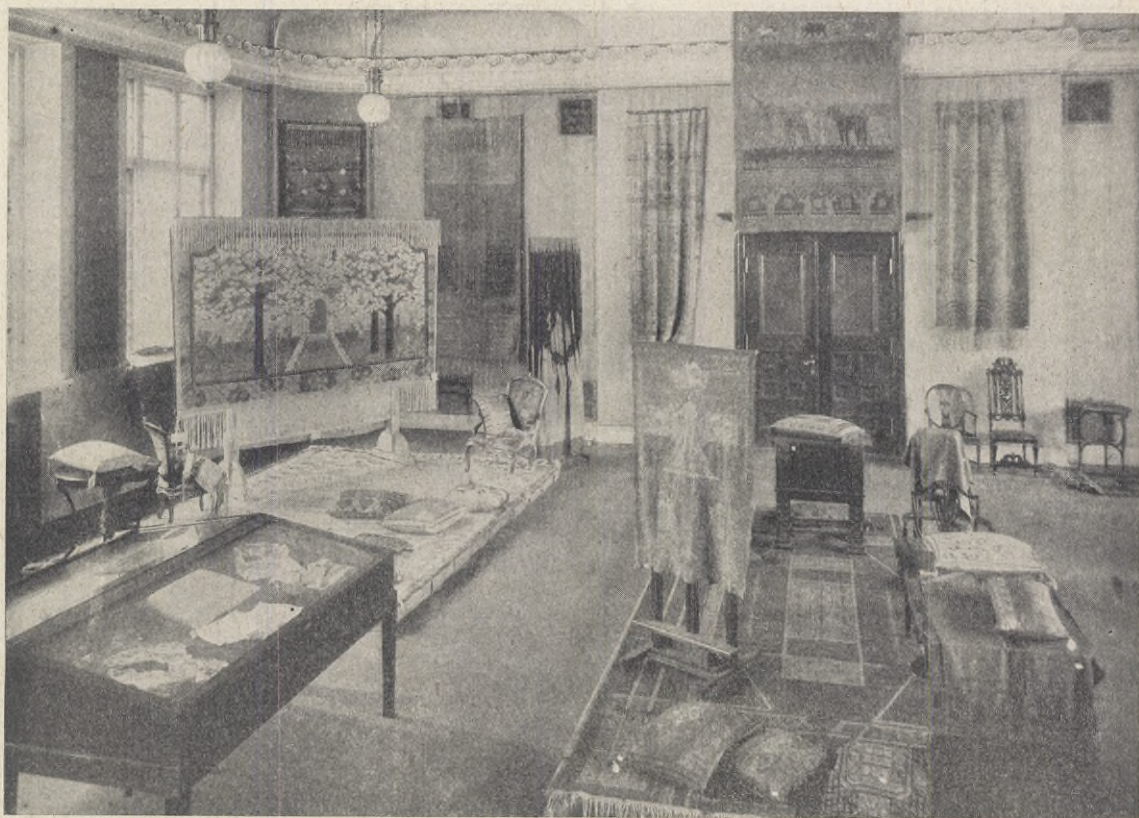
EN SERIE VADSTENA-BILDER FORTSÄTTES I NÄSTA N.R

Efter fotografier.

Klitché: Kem. A.-B., Benigt Slifvareparre Skån.—Odg.

SVENSKA TEXTILUTSTÄLLNINGEN I KRISTIANIA.

Efter fotografier.

INTERIÖR FRÅN DEN MYCKET LOFORDADE SVENSKA TEXTILUTSTÄLLNINGEN I KRISTIANIA, tillkommen på initiativ af Konstindustrimuseets direktör, herr H. Grosch.

Klitché: Benigt Slifvareparre.

Sven Scholander, vår frejdade lutspelare, har den 21 april fyllt sitt femtionde år.

Det är snart tjuogo år sedan *Sven Scholander* för första gången uppträdde offentligt — det var en gång *Arthur Hazelius* hade lyckats betinga sig hans medverkan vid en konsert till *Skansens* förmån. Framgången blef storslagen och den första i en alljämt fortsatt rad af segrar. 1891 var det år, han gaf sin första själfständiga konsert, i *Vetenskapsakademien*.

I elfva länder är *Scholander* känd,

Efter fotograf.

Kliché: Bengt Skjerveparre

FRÖKEN LISA OCH HERR SVEN SCHOLANDER.

välkänd och mycket gärna hörd.

Till hans oförglömmeliga ära hör att han blifvit den *Bellmanska* solosångens och visans återuppväckare. Någon stor röst har ju *Sven Scholander* aldrig haft, men hans föredragskonst är stor, och han behärskar tillfullo sitt röstmaterial.

Fröken *Lisa Scholander*, trubadurens nu blott 19-åriga dotter, har i dagarna framgångsrikt debuterat i *Berlin* under sin faders beskydd och medverkan.

*

Fru *Ebba Sjögren*, "Sagotanten", har firat ett hedrande jubileum — härom dagen var det hundrade gången hon uppträdde som sagotant och roade småttingarne med sina visor och sagor.

Stockholmsbarnen äro ju de som oftast haft tillfälle glädja sig åt hennes eminenta förmåga att fångla och underhålla — men också hela landet rundt har fru S. förvisso många många små — och äfven stora — vänner.

**

"SAGOTANTEN", fru *Ebba Sjögren*.

Som lyrisk tenor har af *K. teatern* engagerats herr *Alexander Kirchner* (auditören *Anton Schrameck*) från *Hofoperan* i *Wien*. *Kirchner* har varit en af de mest uppburne sångarne i sin genre vid den förnåma opera han tillhört.

Det är ju mycket omfattande ny-engagemang och förändringar, som af den nya operaregimen bebådats; och meddelandena om de utländska engagemangen ha af pressen ej väl mottagits. Då det ju emellertid blir publiken som har sista ordet och denna ju hvarken kan eller bör döma ledningen "ohörd", är väl riktigtast invänta ett resultat af den nya regimens planer och anordningar.

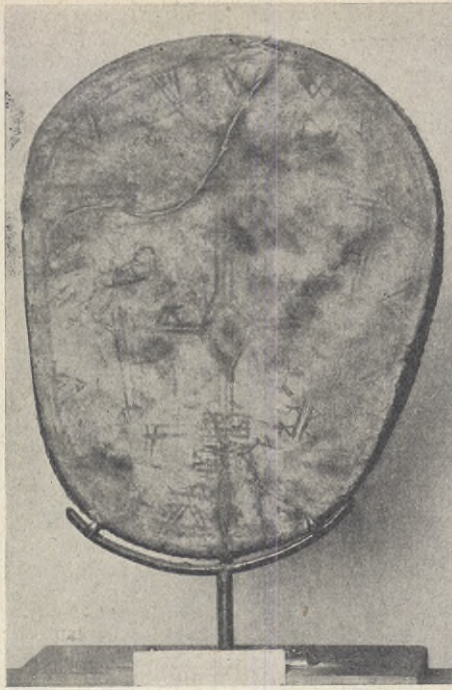
Efter fotograf.

Kliché: Bengt Skjerveparre

KIRCHNER I "MARRON".

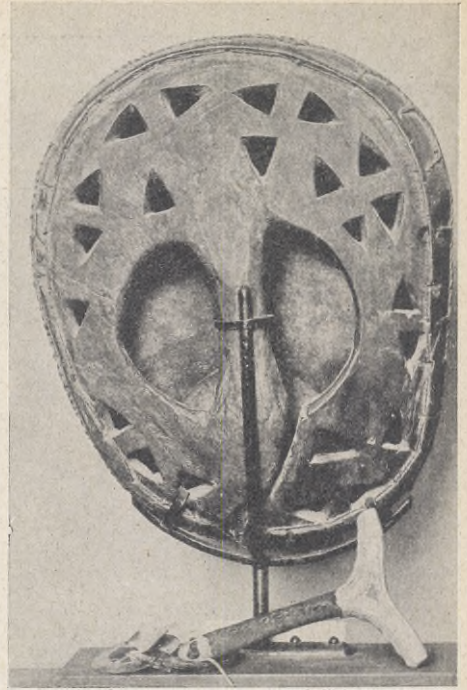

ALEXANDER KIRCHNER, K. TEATERNS NYE TENOR.

Efter fotograf. Kitché - Bengt Silfverparre.
TROLLTRUMMANS FRAMSIDA.

Sedan flere år tillbaka har d:r Edgar Reuterskiöld varit sysselsatt med fullföljandet af det honom gifna uppdraget att utgifva och tolka de i Riksmuseets etnografiska afdelning befintliga trummorna. För det noggranna utförandet häraf har d:r R. sett sig föranlåten att uppleta och behandla alla i in- och utländska samlingar anträffbara dylika trummor, och därvid gjort ett synnerligen intressant fynd, nämligen af ingenting mer eller mindre än Linnés så länge som förlorad ansedda *lappska trolltrumma*, det märkligaste etnografiska föremålet i hans samlingar. Trolltrumman finnes

Efter fotograf. Kitché - Bengt Silfverparre.
TROLLTRUMMANS BOTTENSIDA.

i. n. å Trocadéromuséet i Paris, *bytesvägen afhäänd en offentlig svensk samling så sent som 1883!*

Det är med denna trumma i handen, Linné är afbildad å det välbekanta, i Holland målade Hoffmanska porträttet,* som framställer L. i lappdräkt.

Å Gottland har nyligen, hvarom dagspressen berättat, gjorts ett märkligt *silfverfynd*, nämligen vid Sojdeby i Fole. Vikten af de funna skatterna utgör 2 kg. och 8 hg. Hufvudmassan utgöres af mynt — tyska, anglosachsiska, kufiska och byzantiska. De kufiska äro mest slitna och flere af dem liksom ett par af de by-

Foto. Gardsten, Visby.

DIVERSE MYNT FRÅN SILFVERFYNDET Å GOTTLAND.

Kitché - Bengt Silfverparre.

zantiska ha synbarligen burits som smycken. Å vår ena bild synas från v. t. h. 1 byzantiskt, 1 anglosachsiskt af vanlig form, 1 kufiskt (= arabiskt), 1 anglosachsiskt, 1 kölnmynt samt baksidan af 1 anglosachsiskt; öfverst återgifves 1 opräglad plants. Fyndet påträffadt vid plöjning låg i en liten trälåda.

Foto. Gardsten, Visby.

DEN I SOJDEBY Å GOTTLAND FUNNA MYNTHÖGEN.

Kitché - Bengt Silfverparre.

Efter fotograf
KRISEN I GREKLAND: KONUNG GEORG, omgifven af sina ministrar och andra högt uppsatta personer, UPPLÄSER DET TRONTAL, hvári kungöres att Nationalförsamlingen skall inkallas.
 Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöversparre SÖhm.—Gbg

De politiska svallvågorna i *Grekland* ha nu något lagt sig, sedan konungen och parlamentet accepterat det af militärligan fordrade inkallandet af *Nationalförsamlingen*. Det af konungen personligen upplästa trontalet, hvári detta tillkännagafs, mottogs med den största entusiasm.

*

Nyligen har kaptenen i norska marinen *Hovland* för Ingeniör- och arkitektföreningen i Kristiania demonstrerat ett nytt system för bevarande af *sekretessen åt trådlösa telegram*. Uppfinningen går ut på att såväl afsändaren som mottagaren kunna begagna sig af vanliga bokstafstecken, hvilka emellertid på vä-

MARINKAPTEN HOVLAND.

gen mellan de båda apparaterna gå fram som chifffertelegram — afsändningsapparaten afsänder nämligen icke de vanliga signalerna, utan andra tecken, hvilka endast af den vederbörligt preparerade mottagningsapparaten automatiskt registreras riktigt.

*

De *tyska ballongfararne* ha på sistone formligen förföljts af olyckan. De som senast drabbats däraf äro de fyra, som den 16 april i Bitterfeld stego upp med ballongen *Delitzsch*. Ballongen råkade ofvanför Reichensachsen in i ett åskmoln, träffades af blixten och störtade ned, därvid samtliga passagerare ljöto en fruktansvärd död.

Efter fotograf
DE SENAST FÖRÖLYCKADE TYSKA AERONAUTERNA.
 (Fr. v. t. h.): Ingenjör Leuchsenring och köpmannen Hecker, fören Karl Luft samt köpmannen Graupner.
 Kliché: Bengt Sjöversparre.

"SIAMESISKA TVILLINGAR". Rosa (t. h.) och Josepha Blaschek, de båda sammanväxta böhmiska systrarna, af hvilka den förra i dagarna fått en son — en händelse som lätt ganska mycket tala om sig.

Foto. Norberg, Nora.

Kliché: Bengt Silfverparre.

EN 100-ÅRING: BERGSMANSÄNKAN MARGARETA ADAMSSON i Born nära Nora. Hundraåringen — hon är född den 20 april 1810 — är ännu tämligen kry; synen och hörseln äro rätt goda.

VECKANS DAGAR

Beträffande den tidiga vårens inverkan på jordbruket och höst-såden afges från olika trakter i södra och mellersta Sverige de gynnsammaste rapporter.

18 april. Allmänna försvarsföreningen har årsmöte i Stockholm. — Värfloden i Dalarne börjar stiga i oroväckande grad. Vida trakter sättas under vatten.

— Afgår Australiska förbundsregeringen emedan arbetarepartiet uppnått majoritet vid nyvalen till parlamentet. — Från Petersburg kommer budskap om att en för Finland gynnsammare politisk vind börjat blåsa; Stolypins lagförslag kommer ej att företas till afgörande i riksduman före jultid.

19 april. Meddelas att en samhällsmedlem, som önskar vara okänd, till Oskarshamns stad öfverlämnat 160.000 kr. att användas för något allmännyttigt ändamål. — Öfentliggöres att kommittébetänkandet rörande underofficerars befordran till officerer nu inlämnats till chefen för landförsvarsdepartementet.

20 april. A.-B. Linköpings bank beslutar på extra bolagsstämma definitivt bankens öfverlåtande till Sydsvenska kreditaktiebolaget. — Andra kammarens vice talman häradshöfding Karl Staaff afsäger sig på grund af sjukdom vice talmanskapet för denna riksdag. — Arfskatten behandlas af riksdagen i gemensam votering, därvid segra de beslut, vid hvilka Första kammaren stannat.

21 april. Kommer telegrafisk underrättelse, att Sydafrikanska handelskompaniets ångare "Delagoa" den 11 april på hemgående strandat på ön Minicoi i Laccadivernas ögrupp. Besättningen räddades, men ångaren — en af svenska handelsflottans största — tros blifva vrak. — Den af landstingsmannen Johanson mot ånkredrotningen samt prinsarne Bernadotte, Carl och Eugen väckta rätttegången i Helva de la Brache-affären förekommer till behandling inför Stockholms rådhusrätt.

22 april. Häradshöfding G. N. T. af Callerholm förordnas att under återstoden af innevarande riksdag vara Andra Kammarens vice talman. — Regeringen afgör i konselj frågan om Stadion för olympiska spelen i Stockholm. I hufvudsak lär det af olympiska spelens kommitté gjorda förslaget om ett Stadion på Idrottsparkens nuvarande område, där alla byggnader utom rikshuset skola slopas, därvid ha godkänts.

— Afläder på sitt gods i Connecticut den berömda amerikanske humoristen Mark Twain (Samuel Clemens). — En tysk luftskeppsdivision — tre luftkryssare — företager en lyckad färd från Berlin och till Homburg an der Höhe.

23 april. Sjöförsvarsbudgeten behandlas i riksdagen. — Den k. propositionen om anslag för elektrisk belysning och värmeledning inom den del af Vadstena hospital, som är inrymd i Vadstena gamla klosterbyggnad, afslås af riksdagen af pietets-skäl. — Meddelas att Sveriges folkmängd den 31 dec. 1909, enligt statistiska centralbyråns nu till k. m. aflämnade uppgifter, uppgick till 5,476,441 personer — en ökning under året af 46,841 personer.

— Öppnas den öfentliga trådlösa telegrafförbindelsen mellan Europa och Amerika.

24 april. På K. Teatern i Stockholm hålles ett stort opinionsmöte för uttalande i sjukkaselagsfrågan. Resolution antages med värdjan till regering och riksdag om frågans framläggande och lösning redan vid innevarande riksdag. — Svenska sällskapet för antropologi och geografi beslutar tilldela sir Ernest Shackleton Vegamedaljen.

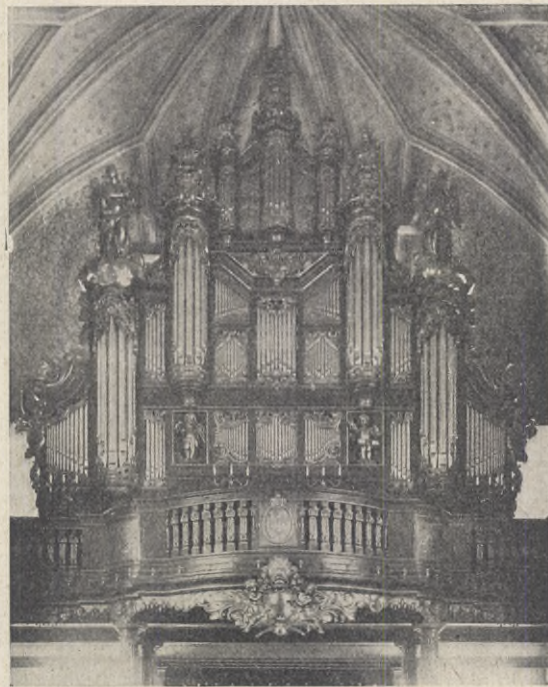
— Öppnas världsutställningen i Bryssel.

Ett af hufvudstadens intressantaste orgelbyggen har nu fullbordats — det är den stora orgeln från 1751 i Katarina kyrka på Stockholms Söder, hvilken underkastats en synnerligen omfattande ombyggnad, därvid en mängd nya uppfinningar inom orgelbyggnadsfacket tillämpats, gifvande orgeln en effektivitet och lättköthet som hittills torde vara utan motstycke i landet.

Den nya orgeln har utvidgats till 40 stämmor på tre manualer och en pedal. Antalet ljudande pipor uppgå till ej mindre än 2,158, däraf 724 komma på första manualen, 616 på andra, 548 på tredje och 270 i pedalen.

Orgelverket i sin helhet drivs medelst en elektrisk motor.

Då Katarina kyrka dessutom i akustiskt hänseende är en af de förnämsta i Skandinavien, har från sakkunnigt håll uttalats den förväntan, att det nya utmärkta orgelverkets fullbordande skall för kyrkan betyda en ny æra för såväl gudstjänstmusiken som den seriösa musiken i allmänhet.

H. 8 Da STOCKHOLMSFOTOGRAF

Kliché: Bengt Silfverparre.

DEN NU OMBYGGDA ORGELN I KATARINA KYRKA I STOCKHOLM.

INNEHÅLL

Axel Schotte. — Ny vice talman i andra kammaren. — Mark Twain +. — Heliopolis — den i öknen återuppståndna "Solstaden". — Brokigt utomlandsnytt. — Afrikas vilda djur framför kameran. — De forna klosterbyggnaderna i Vadstena. — Svenska textutställningen i Kristiania. — Sång och saga. — Linnés laposka trolltrumma återfunnen. — Svenska bilder. — En hundraåring. — Veckans dagar. — Ombyggd orgel i Katarina kyrka i Sthlm.

Eftertryck af text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan särskild medgifvande förbjudes vid laga påföljd.